

Tisková zpráva

Postoje k zákazu kouření v restauracích v roce 2017

- Podíl lidí, kteří jsou pro zákaz kouření v restauracích, se již přinejmenším od roku 2008 pohybuje na hranici jedné poloviny a nebo těsně nad ní, a to platí i pro období kolem uvedení zákona v praxi v roce 2017.
- Samotné zavedení a první měsíce zkušeností s existencí zákona nepřineslo do postojů české veřejnosti ke kouření v restauracích žádné větší změny.
- Za nesouhlasnými stanovisky je především vnímání zákona jako projev omezování osobní svobody a také omezování podnikání a jeho svobody.
- Souhlasné stanovisko je nejčastěji zdůvodňováno tím, že lidem vadí kouř a zakouřené prostředí, že v prostředí s čistým vzduchem se lépe dýchá a zdravotními důvody obecně i v souvislosti s pasivním kouřením nekuřáků.

Zpracoval:

Jiří Vinopal

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 593



Na konci května 2017 vešel v platnost zákon o zákazu kouření v restauracích a ve veřejných prostorech, kolem které ho se vedla bohatá veřejná diskuse před přijetím, v průběhu přechodného období i po něm.

Výsledky průzkumu CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., ze září 2017 ukazují, jak se obyvatelé k zákazu kouření v restauracích stavěli v době před uvedením zákona do praxe a jak jej hodnotí po jeho přibližně tříměsíčním fungování. Výsledky ukazují rozložení názorů na samotnou existenci zákazu a taktéž na důvody, které lidé k souhlasu a nesouhlasu mají.

1. Postoje k zákazu kouření v restauracích

Výsledky v první řadě potvrzují dlouhodobě více-méně stabilní naladění české veřejnosti v této věci.¹ Již od roku 2008, kdy se CVVM tomuto tématu věnovalo poprvé, se podíl lidí, kteří jsou pro zákaz kouření v restauracích, pohybuje na hranici jedné poloviny a nebo těsně nad ní. Stojí přitom za zmínku připomenout, že například v roce 2008 to svědčilo o viditelně vyšší toleranci české společnosti ve srovnání se Slovenskem nebo Maďarskem.²

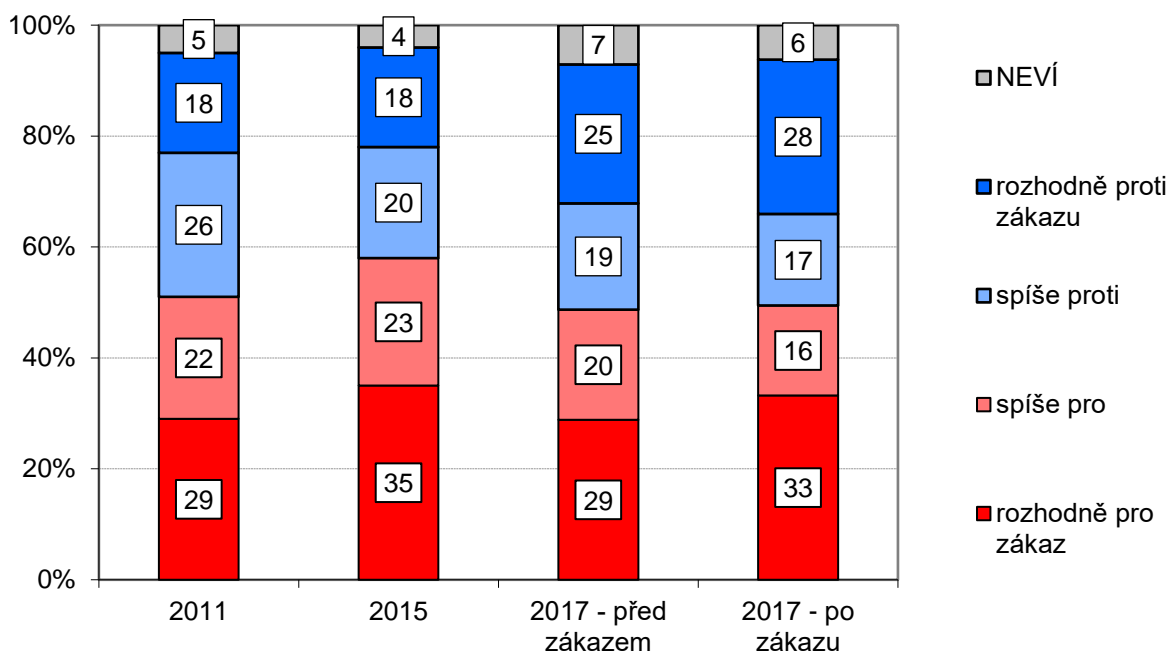
Postoje se přitom nijak vrazně nezměnily ani po zavedení zákona v květnu letošního roku. Před i po zavedení byla prakticky polovina české veřejnosti (49 %) pro zákaz, o něco méně než polovina proti zákazu (44, resp. 45 %) a 7, resp. 6 % lidí v této otázce nemělo jasno. Jediným, velice mírným, posunem za první měsíce fungování zákona je proto posílení rozhodných stanovisek („rozhodně“ souhlasí/nesouhlasí) na úkor těch mírnějších („spíše“ souhlasí/nesouhlasí). Neznamená to, že by žádní lidé svůj názor vůbec nezměnili; najdou se i takoví, kteří svůj postoj po zavedení zákona obrátili zcela, ovšem jedná se pouze o velmi malou část populace o velikosti 7 %. Ostatní setrvali na svém původním stanovisku, nanejvýše se v něm ještě utvrdili, anebo výjimečně naopak mírně oslabili.

¹ Viz „Tisková zpráva CVVM Postoje veřejnosti k zákazu kouření v restauračních zařízeních – září 2015“

(https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1951/f9/oz151023.pdf)

² Viz Tisková zpráva CVVM „Občané o kouření“ (https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a902/f9/100768s_or80331.pdf)

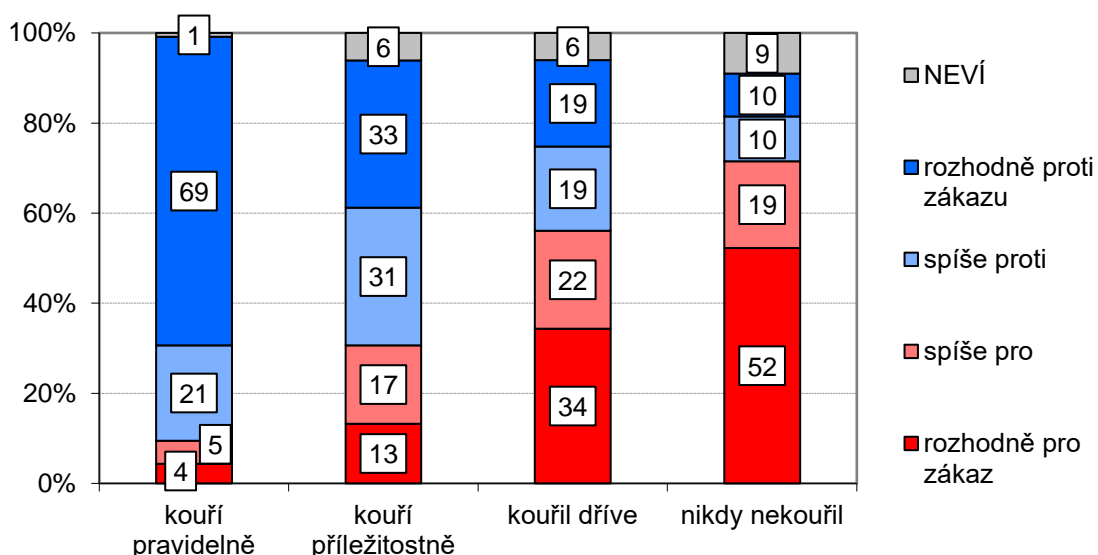
Graf 1. Postoje k zavední zákazu kouření v restauracích³



Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Z hlediska sociodemografických skupin souhlasí se zákazem i po jeho zavedení častěji ženy (56 %) než muži (42 %), podíl souhlasících narůstá v souvislosti se vzděláním a mírně také s rostoucím věkem. Nepřekvapí, že nesouhlas naopak sílí současně s tím, zda a jak často člověk kouří (viz graf 2) a vysledovat lze také rozdílné úrovně souhlasu u lidí, kteří mají v oblíbě různé druhy restauračních zařízení (viz graf 3).

Graf 2. Postoje ke kouření podle toho, zda člověk sám kouří či nikoli⁴



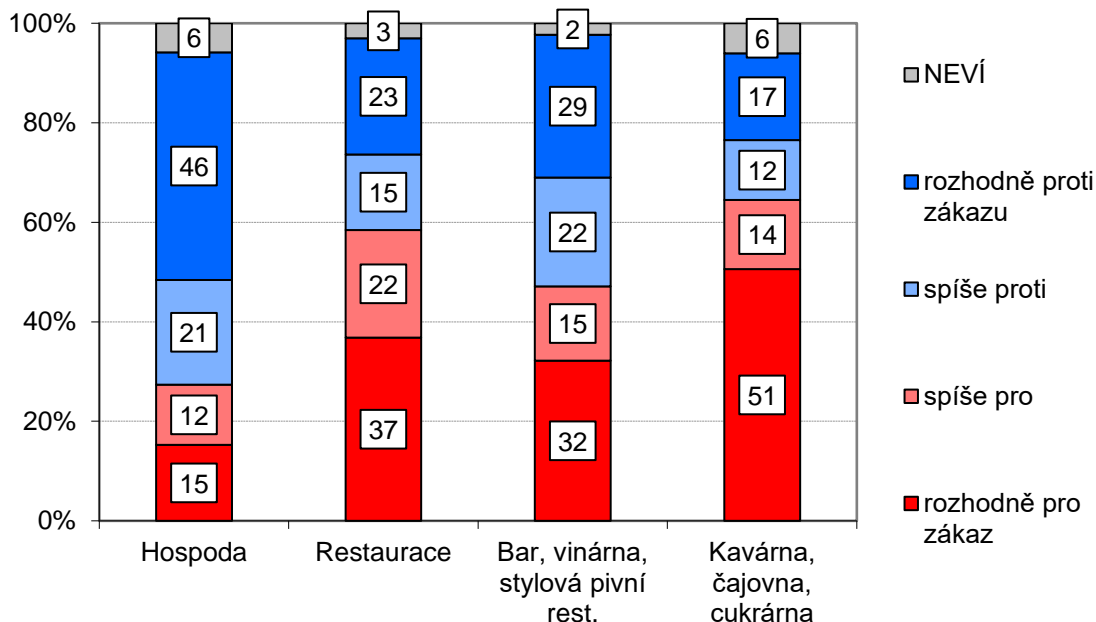
³ Znění otázky:

„Od konce května 2017 funguje tzv. protikuřácký zákon. Před jeho zavedením jste byl pro, anebo proti úplnému zákazu kouření v restauracích? Rozhodně pro, spíše pro, spíše proti, rozhodně proti.“

„V současné chvíli jste pro, anebo proti úplnému zákazu kouření v restauračních zařízeních? Rozhodně pro, spíše pro, spíše proti, rozhodně proti.“

⁴ Znění otázky: „Kouříte cigarety? Ano, kouříte pravidelně. Ano, kouříte příležitostně. Ne, ale kouřil jste dříve. Nikdy jste nekouřil.“

Graf 3. Postoje ke kouření podle toho, jaký má člověk oblíbený typ restauračního zařízení⁵



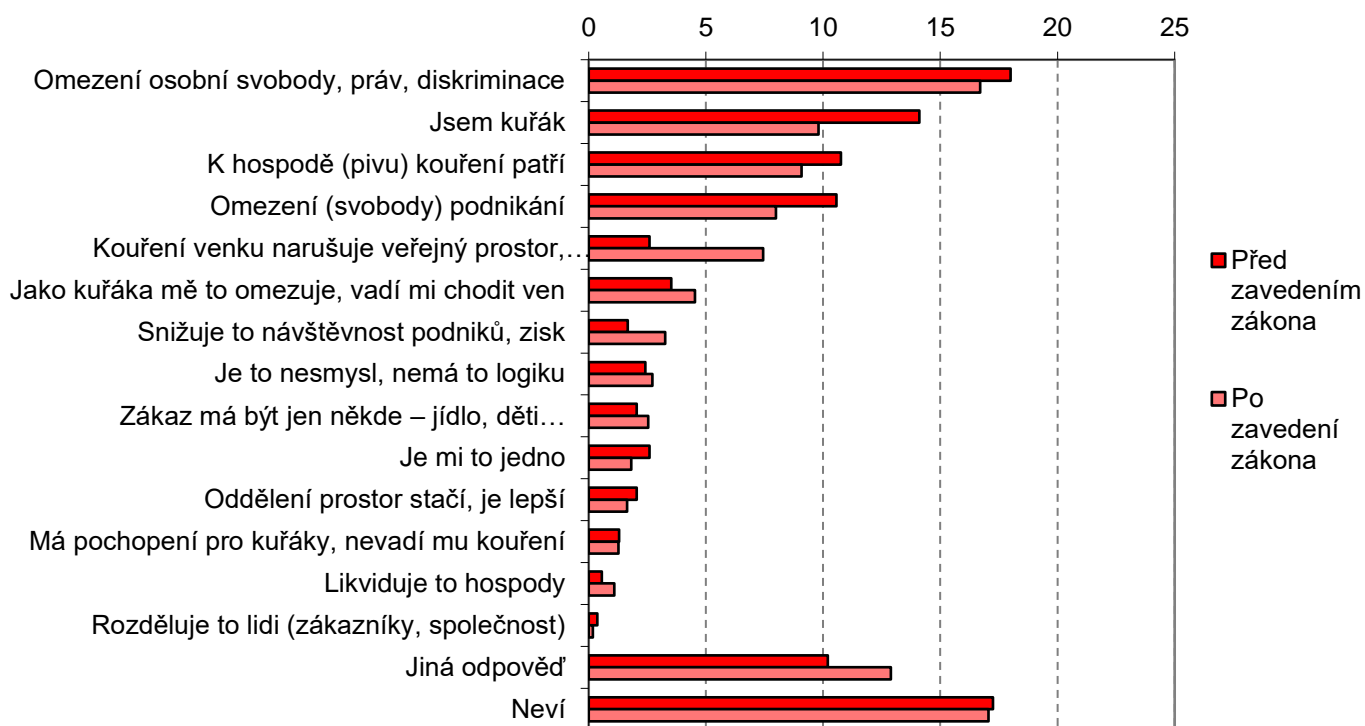
2. Důvody souhlasu a nesouhlasu se zavedením zákona

Současně se samotným postojem byly předmětem měření v zářijovém výzkumu také důvody pro souhlasný a nesouhlasný postoj. Ty byly zjišťovány otevřenými otázkami, které respondentům dávají možnost formulovat zcela vlastní odpověď; teprve následně byla jednotlivá vyjádření výzkumným týmem seskupena do obecnějších tematických kategorií.

Jak je patrné, za nesouhlasnými stanovisky je třeba hledat především vnímání zákona jako projev omezování osobní svobody, práv či diskriminaci, ale také omezování podnikání a jeho svobody. Mezi další důvody pak patří představa, že k hospodám kouření zkrátka patří a také čistě osobní důvod na straně kuřáků, kterých se omezení dotýká. Důvody v podobě obav z narušení veřejného prostoru, názoru, že se má kouření regulovat diferencovaněji, tj. jen na některých místech, nebo názoru, že ohrožuje existenci hospod, se sice objevují také, ovšem nikoli v nějak velké míře. Ze srovnání postojů před a po zavedení zákona se potvrzují i v médiích často opakované zkušenosti s kouřením na veřejných prostranstvích před podniky, které jako důvod pro nesouhlas viditelně posílil, společně s obavami o návštěvnost podniků.

⁵ Znění otázky: „Nyní si budeme chvíli povídat o pohostinských zařízeních. Jaký je Váš nejoblíbenější druh podniku? Kam si nejradyji zajdete posedět, když si můžete vybrat? Bar; Restaurace; Kavárna; Hospoda, hostinec, pivnice; Čajovna; Vinárna; Cukrárna; Pizzerie, čínská restaurace a jiné restaurace se zahraniční kuchyní; Stylová pivní restaurace, pivní bar apod.; Jiný typ.“

Graf 4. Důvody nesouhlasu se zákazem kouření v restauracích⁶

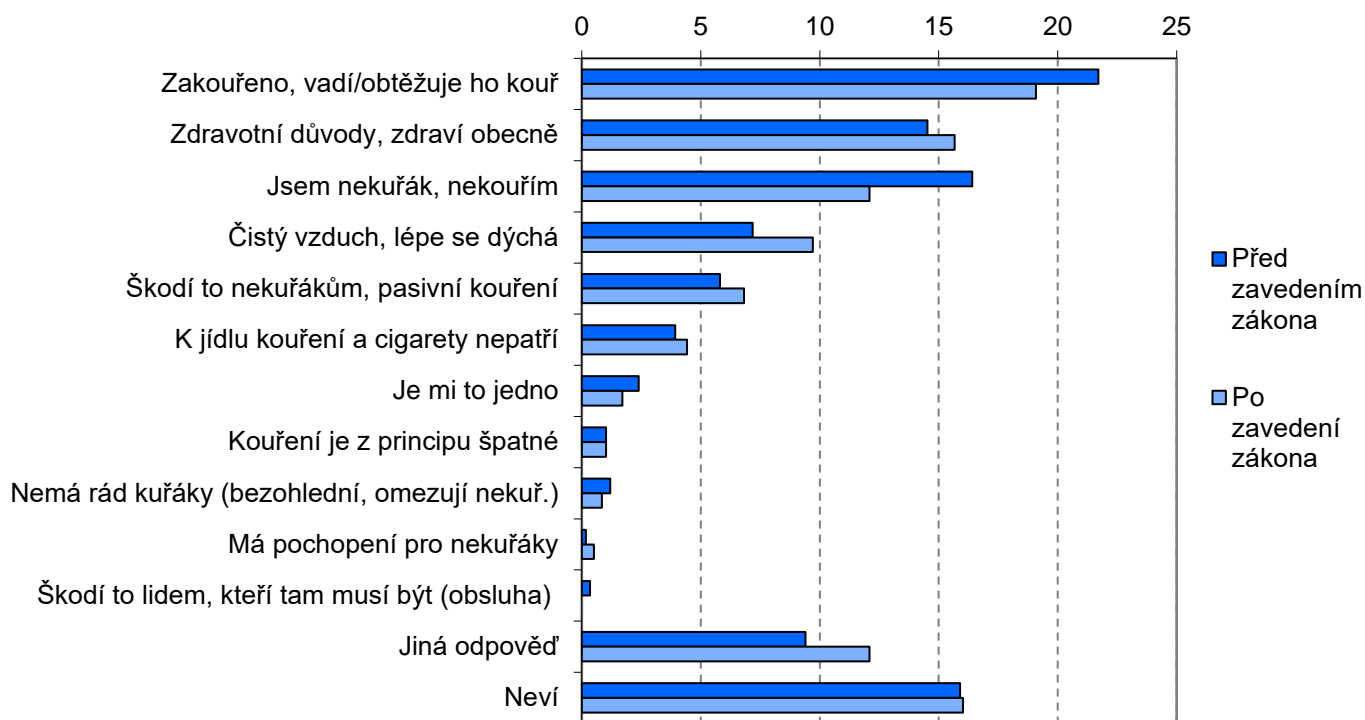


Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Souhlasné stanovisko se zákazem kouření v restauracích je nejčastěji zdůvodňováno tím, že lidem vadí kouř a zakouřené prostředí, že v nezakouřeném prostředí s čistým vzduchem se lépe dýchá, zdravotními důvody obecně i v souvislosti s pasivním kouřením nekuřáků. Významný je také i zde čistě osobní důvod, že člověk sám zkrátka nekouří a proto mu kouření vadí.

⁶ Znění otázky: „Jaké jsou nyní hlavní důvody, že jste pro, nebo proti zákazu kouření v restauracích?“

Graf 5. Důvody souhlasu se zákazem kouření v restauracích⁷



Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

I u důvodů pro a proti zákazu kouření lze najít některé odlišnosti mezi skupinami obyvatel. Muži například častěji než ženy nesouhlas zdůvodňují omezováním svobod ať už osobních nebo podnikatelských a také jsou jakožto častější návštěvníci hospod více přesvědčeni že kouření k tomuto typu podniku zkrátka patří; ženy v rámci nesouhlasu se zákazem častěji odkazují na narušování veřejného prostoru. Souhlas ženy naopak častěji než muži zdůvodňují zdravotními aspekty a tím, že jim kouř jednoduše vadí, že je obtěžuje. S rostoucím vzděláním lze sledovat narůstající podíly lidí, kteří jsou proti zákazu z důvodu omezování svobod a naopak pro zákaz kvůli zdravotním aspektům. Zdravotní aspekty za svým nesouhlasem lidé také stále častěji zmiňují současně s narůstajícím věkem.

⁷ Znění otázky: „Jaké jsou nyní hlavní důvody, že jste pro, nebo proti zákazu kouření v restauracích?“

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v17-09</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>4. - 14. 9. 2017</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>970</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>260</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OR.289, OR.274, OR.284, OR.285, OR.77, OR.286</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>OR180206c</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>6. února 2018</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jiří Vinopal</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 18 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |